

KOSOVO – NAJSKUPLJA SRPSKA REČ

Srbija će "u narednom periodu činiti sve kako bi se zaštitili interesi Republike na teritoriji južne pokrajine", kaže se u Izveštaju Vlade Srbije o situaciji na Kosovu koji je dostavljen poslanicima Narodne skupštine Republike Srbije. Vlada je obavestila poslanike da se **"suočava sa velikim pritiscima da se institucionalno povuče sa prostora Kosova i Metohije"** i istakla **"da se interesi kosovskih Srba zastupaju i brane svim sredstvima koja Vladi stoje na raspolaganju, imajući u vidu političko - bezbednosni kontekst definisan Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN i vojno -tehničkim sporazumom iz Kumanova** (sporazum postignut između NATO i srpske vojske o povlačenju srpskih snaga bezbednosti sa Kosova u junu 1999. godine)". U izveštaju se taksativno navode događaji u južnoj pokrajini, među kojima i onaj na administrativnom prelazu Jarinje, a Vlada je konstatovala da je **"bilo očigledno da su vojnici Kfora dejstvovali bojevom municijom protiv nenaoružanih građana"**.

Ovaj izveštaj Vlade Srbije, za razliku od prethodnih izveštaja i deklaracija o Kosovu, neće biti usvojen u Narodnoj skupštini. Jednostavno, stranke vladajuće koalicije ne mogu da postignu dogovor u vezi njegovog usvajanja, a opozicione stranke ne žele da glasanjem pomognu Vladi na nekoliko meseci pre izbora. Vladin izveštaj će tako biti prvi zvanični dokument o Kosovu od 1999. godine koji neće dobiti plebiscitarnu većinu poslanika, kako iz vlasti, tako i iz opozicije.

Državna kosovska politika je do sada na neki način, makar formalno, bila iznad dnevnih stranačkih polemika. Jednostavno, ni vlast, ni opozicija nisu imale ideju kako da reši nasleđeni kosovski problem, pa su političke stranke "jedinственim stavom o Kosovu" i delile i izbegavale odgovornost. Srbija zahvaljujući tome nije imala aktivnu kosovsku politiku koja je nudila rešenja, već se branila od politike nezavisnog Kosova koju su promovisale najveće zapadne sile. Ipak, društvenim konsenzusom demonstrirala je svetu da u zemlji postoji jedinstvo najvažnijih političkih stranaka kada je Kosovo u pitanju, jačala je poziciju svoje Vlade u vezi sa ovim pitanjem pred međunarodnom zajednicom i pokazivala da Kosovo u Srbiji nije stranačko, već nacionalno pitanje.

Činjenica da Vlada srpskog premijera **Mirka Cvetkovića** danas nema ni prostu poslaničku većinu za usvajanje izveštaja o Kosovu na najbolji način pokazuje fijasko koji je doživela Vladina politika o Kosovu, čak i u samoj Srbiji.

Ipak, za propast ove politike bilo bi pogrešno kriviti samo premijera Cvetkovića i njegov kabinet. Tačno je da je Cvetkovićeve Vlada poslednjih meseci napustila praksu prethodnih vlada da se o kosovskoj politici konsultuje sa opozicijom, kao i da za svaki važniji potez dobije podršku parlamenta, o čemu se posebno vodilo računa u periodu 2004. – 2008. godine dok je premijer bio **Vojislav Koštunica**.

Posledica takvog ponašanja je da opozicione stranke sada ne žele da podrže Vladin izveštaj, jer ih niko nije ni konsultovao dok je sastavljan. Drugi razlog je mnogo ozbiljniji – Vladina politika “i Kosovo, i Evropa” koja je pretpostavljala da je moguće napredovati ka EU uz održavanje statusa “quo” na Kosovu je potpuno potrošena. Zato je normalno da neke političke stranke više ne žele da budu deo takve politike i da žrtvuju svoju budućnost na izborima koji slede zarad lažnog jedinstva. Problem Vlade je što je kosovski problem postao predizborna tema. Kako niko nema rešenje za ovaj problem, odgovornost za tapkanje u mestu ostaje na Vladi, dok opozicija počinje vešto da koristi takvu situaciju da pokaže da nije deo neuspešne politike. Vladajuća Demokratska stranke (DS) predsednika **Borisa Tadića** tako je ostala sama na političkoj sceni sa kosovskim teretom u rukama, bez izgleda da druge stranke žele da joj pomognu da pronađe rešenje.

Posledica će verovatno biti da će vladajuće demokrate same platiti cenu neuspele državne kosovske politike na izborima koji slede. Paradoksalno je da DS kosovsku politiku nije vodila samostalno, niti ju je kreirala, mada je u njenom sprovođenju aktivno učestvovala.

Ruku na srce, za situaciju u kojoj se vladajuća Demokratska stranka našla sama je kriva, jer je u jednom trenutku pokušala da krizu koja je u julu izbila na severu Kosova iskoristi za sopstvenu promociju. Do izbijanja sukoba u julu između prištinskih specijalaca i lokalnog srpskog stanovništva izgledalo je da je Beograd pronašao politiku koja bi omogućila rešavanje problema na Kosovu uz istovremeno napredovanje na putu ka članstvu u EU.

Srbija je tada uspešno završila saradnju sa Haškim tribunalom, tehnički pregovori između Beograda i Prištine koji su se vodili u Briselu počeli su da daju prve rezultate i izgledalo je kao da je konačno pronađena uspešna formula za sprovođenje politike “i Kosovo, i Evropa”. Sukob koji se desio na severu Kosova poništio je sve pozitivne rezultate koji su do tada postignuti, a Beograd je od konstruktivnog činioca koji rešava probleme ponovo postao neko ko stvara probleme u očima međunarodne zajednice, tačnije onog njenog dela koji promoviše nezavisnost Kosova. Odgovornost za to delimično snosi sama Vlada, jer je u vreme trajanja krize pregovarač Beograda na briselskim pregovorima sa Prištinom **Borko Stefanović** dane provodio na barikadama na severu Kosova, držao govore okupljenim građanima, davao izjave u ime kosovskih Srba, pregovarao sa KFOR-om... Beograd je tako pokazao da ima ne samo uticaj na događaje na severu Kosova, već i da odlučuje u ime lokalnih Srba. Da li je srpska vlast to radila zato što je verovala da će na taj način dobiti “patriotske” glasove u Srbiji, kako veruju u SAD i EU, ili je kada su se događaji već desili tražila način kako bi mogla da utiče na njihov dalji razvoj – ostalo je nejasno. Bila je to, u svakom slučaju, fatalna greška, jer su upravo zbog toga SAD i Evropska unija pojačale pritisak na Beograd do te mere da je u jednom trenutku došla u pitanje već izvesna kandidatura za članstvo u EU.

Logika velikih sila nije baš najpravednija, ali je jednostavna – oni su priznali nezavisnost Kosova, srpsko stanovništvo na Kosovu ne priznaje ovu državu, Beograd je pokazao da odlučuje u ime tih Srba, dakle ako svi na Kosovu žele da priznaju nezavisnost i tako završe svoj projekat, tada treba izvršiti pritisak na Beograd.

Zato je Beograd tokom ove jeseni bio suočen sa nizom ultimatumima od poruke nemačke kancelarke **Angele Merkel** da nema napretka na putu u EU bez “paralelnih institucija” na severu Kosova, do uslova koje je objavila EU koji moraju da se ispune da bi Beograd dobio datum početka pregovora o pristupanju EU. Srpska vlada je brzo uvidela grešku i danas, samo četiri meseca kasnije, upadljivo je da Stefanović sedi u Beogradu, čekajući da ponovo počnu pregovori sa Prištinom, dok u ime kosovskih Srba sa KFOR-om (međunarodne vojne snage čiju osnovu čini NATO i koje su zadužene za bezbedost na Kosovu) pregovaraju lokalni lideri. Ipak, trajne posledice ovakvog ponašanja Beograda su se odrazile na poziciju Srbije u SAD i EU, gde oni koji kreiraju politiku prema Srbiji veruju da je Beograd odgovoran za krizu koja je letos potresla Kosovo, i na političku scenu Srbije gde je Kosovo postalo najvažnija preizborna tema.

Da li su vladajuće demokrate zaista kreirale krizu na severu Kosova zbog pobede na izborima kako se veruje u Vašingtonu i Briselu? Ne postoji ni jedan dokaz da je to tako. Pored toga, DS-u ne odgovara bilo kakva radikalizacija kosovskog problema, jer to nije tema na kojoj Demokratska stranka dobija glasove.

Prirodne teme Demokratske stranke su evropske integracije Srbije i ulazak Srbije u Evropsku uniju i samo na tim temama demokrate mogu da dobiju izbore. Kriza u vezi Kosova je dovela u pitanje evropske integracije Srbije, a samim tim i smanjila šanse DS-a za pobeđu na predstojećim izborima. Ako se tome doda da je ekonomska situacija u Srbiji, kao uostalom i svuda u svetu, veoma loša zbog svetske ekonomske krize pa vladajuća koalicija na izborima ne može da ponudi bolji život i ekonomski napredak, jasno je da je DS-u kriza na severu Kosova donela samo probleme.

Kako to obično biva u politici - ono što je problem za vlast postaje šansa za opoziciju i zato opozicione stranke pokazuju sve veću zainteresovanost za Kosovo. To je prvi osetio lider opozicione Liberalno demokratske partije (LDP) **Čedomir Jovanović**. Njegova stranka nastala je izlaskom iz Demokratske stranke, kada je posle ubistva premijera Zorana Đinđića stranku preuzeo Boris Tadić. Čedomir Jovanović koji je, kao i Tadić, bio potpredsednik Đinđiću, osnovao je Liberalno demokratsku partiju koja je zauzela mesto na levlci zalažući se za pristupanje Srbije Evropskoj uniji. LDP je tokom svih ovih godina podržavala Vladu Mirka Cvetkovića kada su bili u pitanju zakoni i projekti iz “evropske agende” i pored toga što se nalazila u opoziciji. Tokom poslednje tri godine činilo se da skoro i da nema razlike između DS-a i LDP-a osim po pitanju Kosova.

LDP je jedina politička stranka u Srbiji koja se otvoreno zalaže da Srbija prizna nezavisnost Kosova.

Kako su se izbori približavali postalo je jasno da će ova stranka ili izaći na izbore zajedno sa Demokratskom strankom ili će pokušati da napravi sopstvenu koaliciju čiji program će biti "Evropa". Da se nisu desili sukobi na severu Kosova u julu ove godine koji su potpuno poremetili odnose Srbije i EU, odnosno da je Srbija dobila datum početka pristupnih pregovora sa EU – bilo bi verovatno da DS na izborima koji će se održati na proleće sledeće godine bude stožer jedne evropske koalicije u čijem sastavu bi bila i LDP. Ovako, događaji su počeli da se razvijaju u drugom pravcu i LDP je napravio pokret "Preokret" zajedno sa Srpskim pokretom obnove (SPO) **Vuka Draškovića** koji je član vladajuće koalicije, kao i velikim brojem nevladinih organizacija, sindikata i intelektualaca.

Tako su se vladajuće demokrate našle u veoma neprijatnoj situaciji. Izloženi su napadima desničarske opozicije da su "izdali spske interese na Kosovu", a u situaciji kada mediji svaki dan izveštavaju o situaciji na barikadama koje drži srpsko stanovništvo, primedbe desničara dobijaju na težini, publicitetu i značaju. Najveći protivnik demokrata - opoziciona Srpska napredna stranka (SNS), uspešno izbegava da se izjasni o kosovskom problem, ali ne propušta priliku da od vlasti traži rešenja kao da izađe sa jasnim planom šta će činiti. Osnivanje "Preokreta" stvara novi problem demokratama, jer im oduzima one birače koji predstavljaju čvrstu podršku evropskim integracijama Srbije. Ukoliko se nešto ne promeni, vladajuće demokrate će na sledeće izbore izaći bez politike. Priča o evropskim integracijama će biti u rukama "Preokreta", nacionalna i patriotska priča u rukama desne opozicije, dok će njihovi najveći

konkurenti naprednjaci insistirati na odgovornosti i tražiti da se ponude rešenja za krizu u kojoj se zemlja nalazi. Vladajuće demokrate tako ostaju same sa kosovskim teretom u rukama pa će morati da pokušaju da dobiju glasove pričajući o ekonomskim uspesima svoje vlade. Ipak, ekonomska situacija je toliko loša da na ovim izborima neće biti moguće biračima pričati da će biti obezbeđen bolji standard, veće plate ili nova radna mesta.

Birači od vlasti u Srbiji traže rezultate i neće biti dovoljno pokazati izgrađen put ili most i tražiti novi mandat. Zato, demokratama treba brza promena trenutne podele karata na političkoj sceni, ako žele da izbegnu poraz.

Ako budu tražili odgovor šta da rade, demokratama je možda najbolje da analiziraju zašto su došli u situaciju da u maju 2008. godine pobede na izborima parolom "i Kosovo, i Evropa" a da u proleće 2012. godine verovatno izgube izbore zbog Kosova. Kada je DS pre skoro četiri godine ponudila građanima Srbije da sačuva Kosovo, a da Srbija postane članica Evropske unije, to je bila nova i umerenija politika u odnosu na politiku tadašnjeg premijera i lidera desne Demokratske stranke Srbije (DSS) Vojislava Koštunice, koji je zagovarao radikalniji pristup u vezi Kosova. Građani su tada shvatili da ih Koštuničina politika vodi u izolaciju od Evrope i nove sukobe, dok ih Tadić vodi ka evropskim integracijama uz opstanak Kosova u Srbiji. Bilo je potpuno normalno i racionalno da se masovno izjasne za Tadićevo politiku.

Četiri godine kasnije, DS ne nudi ništa novo kada je u pitanju Kosovo, a politika Vlade je dovela Srbiju u sukob sa EU ili bar nekim njenim najznačajnijim članicama.

Danas Čedomir Jovanović i koalicija Preokret zauzimaju u odnosu na Tadića onu poziciju koju je on 2008. godine zauzimao u odnosu na Koštunicu.

Kako će DS pokušati da izađe iz pat pozicije u kojoj se nalazi – ostaje da se vidi. Dodatni problem je što je osnivanjem “Preokreta” izgubljena skupštinska većina. Ne treba očekivati da će “Preokret” da ruši Vladu Srbije, ali će vlastima biti mnogo teže da usvajaju zakonske predloge u parlamentu. Vladajuća većina ove godine ima često probleme sa regionalnom vojvođanskom strankom - Liga socijaldemokrata Vojvodine, kao i manjinskom strankom Mađara koje čine vlast ali ne glasaju uvek za Vladine predloge. Tako je na manje od šest meseci pre izbora Vlada premijera Cvetkovića svedena na “tehničku vladu”. Takva Vlada ne može da donosi odgovorne odluke, niti može da nudi rešenja. To je veoma loša vest za Srbiju.